

APLIKOVANÁ GEOGRAFIE

Jaro 2018

Katedra geografie, Pdf MU

Literatura k studiu

- WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J. et. kol. *Regionální rozvoj*. 1. vydání. Praha:Linde Praha, a.s., 2008. 474 s., ISBN: 978-80-7201-699-0.
- Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 455 s. ISBN: 978-80-7380-086-4.
- DOLEŽAL, J. MÁCHAL, P. LACKO, B. a kol. *Projektový management dle IPMA*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2009. 512 s. ISBN: 978-80-247-2848-3.
- HRON, J. *Teorie řízení*. 4. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2003. 138 s., ISBN: 80-213-0695-5.
- Kolektiv autorů. *Místní Agenda 21 - Informace, postupy, kritéria*. 1. vydání. Praha. Ministerstvo životního prostředí. 2006.
- MALINOVSKÝ, J, KUTSCHERAUER, A., SUCHÁČEK, J. *Regionální management. Management regionů a obcí*. 1. vydání. Ostrava. VŠB-TU 2003.
- *Příprava, tvorba a realizace strategických plánů obcí a mikroregionů. Studijní opora vzdělávacího programu*. Ostrava, červen 2006.

Zajímavá literatura?

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.
- Zákon č. 128/ 2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.
- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.
- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.
- Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Zajímavé odkazy

1. <http://portal.gov.cz/wps/portal> – Portál veřejné správy.
2. www.uur.cz – Ústav územního rozvoje.
3. www.nszm.cz – Národní síť zdravých měst ČR.
4. www.komunitniplanovani.com
5. <http://www.databaze-strategie.cz/> – databáze strategií.
6. <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>.
7. Atd.

Lokální a regionální rozvoj ČR

Teoretické základy

PedF, katedra geografie

Regionální rozvoj

- Praktická/aplikační disciplína.
- Využívá regionálních a společenských věd jako je sociální geografie, regionální ekonomie, sociologie, ...
- Je vstupem pro regionální politiku a regionální plánování.

Regionální rozvoj

Zabývá se:

- faktory, ovlivňujícími rozvoj regionů,
- aktéry, podílejícími se na regionálním rozvoji a ovlivňovanými regionálními procesy,
- mechanismy vztahů mezi aktéry RR a mechanismy vlivu faktorů na aktéry RR – regionálními procesy a jejich změnami/utvářením,
- vývojem regionů a regionálními rozdíly,
- regionální politikou – jejím zaměřením, účinností, ...
- regionálním plánováním.

Co je to rozvoj území?

Rozvoj je buď:

- změna kvality (k lepšímu!)
- změna kvantity = růst
- Rozvoj území je vázán na sociálně-ekonomické jevy, procesy a jejich aktéry.

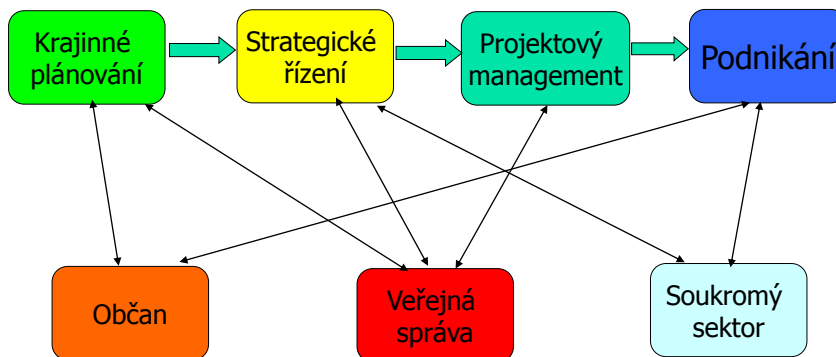
„Typologie“ rozvojových procesů aneb regionální rozvoj =

- ✓ Ekonomický rozvoj
- ✓ Sociální rozvoj
- ✓ Územní rozvoj
- ✓ Kulturní rozvoj

Aktéři regionální rozvoje

- **Shareholders:** ti co rozhodují (vlastní aktéři, vlastníci, akcionáři).
- **Stakeholders:** ti o kterých je rozhodováno (jsou aktéry, ale je na ně působeno jako na objekty).
- **Individuální osoba:** člověk jako jedinec.
- **Kolektivní osoba:** sociální organizace (např. skupiny jedinců), které také něco činí.

Regionální rozvoj je jednoduchý...?!

- Jaké jsou vazby mezi jednotlivými sektory?

Exogenní regionální rozvoj (ExoRo)

- První snaha o rozvoj regionů při kombinaci jak zásahů státu (pomoc s vyrovnáváním těm zaostávajícím), tak při zachování individualistické iniciativy (umožnění rozvoje bez výrazného omezování těch, kteří „na to mají“).
- Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020 - <http://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf>.

Na co měl rozvoj reagovat?

- Problémy se měly objevovat tam, kde příliš mnoho lidí obdělávalo půdu (venkov) nebo kde bylo mnoho lidí bez práce (omezovaly tak transfer zisku a pracovní síly nutný k růstu měst a průmyslu /příp. jiných regionů/ a bránící konkurenceschopnému a efektivnímu zemědělství či průmyslu v oblasti z mnoha nezaměstnanými).
- Proto se předpokládalo, že tyto stagnující regiony je nutno spojit s dynamicky se rozvíjejícími centry (póly). Podobně se přistupovalo i k jiným regionům přispívajícím ke kumulativním nerovnostem.

Kritika ExoRo (4D)

- **Dependantní (závislostní) rozvoj** (spoléhání na neustálé subvencování a rozhodování vnějších agentů).
- **Distorzní rozvoj** (prosazoval jeden sektor, vybraná sídla a určitý typ podnikání, ale ostatní opomíjel a např. nebral v úvahu ne-ekonomické aspekty venkovského života).
- **Destruktivní rozvoj** (vymazal kulturní a environmentální odlišnosti venkovských a zaostávajících oblastí).
- **Diktující rozvoj** (utvářen vnějšími experty a plánovači).

Endogenní regionální rozvoj (EnRo)

reakce na problémy ExoRo zřejmé od 80. let

Klíčový princip

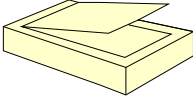
- Specifické zdroje (přírodní, lidské a kulturní) dané oblasti jsou zdroji jejího trvale udržitelného rozvoje.

Dynamická síla

- Místní iniciativa a podnikavost.

Veřejná správa jako strůjce regionální rozvoje

Veřejná správa a občan!

Co to je veřejná správa?

- Veřejnou správu chápeme jednak jako **činnost** ve smyslu vydávání správních aktů, služby občanům apod., a jednak jako **souhrn institucí**, které tyto činnosti přímo nebo zprostředkovaně vykonávají.
- **Správa** (administration) je „obecné označení institucionalizované kontrolní a regulativní činnosti týkající se především veřejných záležitostí.“ (Velký sociologický slovník, str. 1212).
- **Správa** – záměrná činnost nebo soubor takových činností, které sledují dosažení určitého cíle, jímž je udržení nebo obnovení určitého žádoucího stavu a současně jde i o zajištění těch procesů, jimiž se správa uskutečňuje. (Mates, Wokoun, str.134)

Co to je veřejné a soukromé?

- **Veřejnou správu** lze chápat jako správu veřejných záležitostí ve veřejném zájmu. Složitým problémem je určení, kdy se určitá záležitost stane veřejnou.
- Pro **soukromou správu** je charakteristické, že může zavazovat pouze osoby, které jsou ve specifickém vztahu k dané správě, zejména osoby příslušející k organizační struktuře subjektu soukromé správy, např. zaměstnanci podniku nebo členové spolku.

Znaky veřejné správy

- Vázána legislativně (zákony, normy, předpisy, nařízení apod.).
- Přesné vymezení kompetencí osob a činností.
- Veřejný zájem – občané participují na řízení obce atd.
- Organizovaná činnost svěřená subjektům /instituce, aktéři/
- Subsystemy – **veřejná správa** a **samospráva**.

Schema veřejné správy

VS jako činnost

- Činnosti, které nejsou zákonodárstvím, soudnictvím ani vládou a které jsou vykonávány orgány, jež nejsou orgány moci zákonodárné, soudní ani vládní. Na rozdíl od soukromé správy platí, že orgány veřejné správy mohou svoji činnost vykonávat pouze na základě zákonů a v jejich mezích. (Wokoun: str.135).
- Je vykonávaná zákonem zmocněnými subjekty na základě zákona v rozsahu přikázané působnosti a pravomoci.

VS jako souhrn institucí

Instituce vykonávající přímo nebo zprostředkovaně veřejnou správu:

- Ministerstva.
- Ostatní ústřední orgány státní správy.
- Územní orgány státní správy.
- Veřejné ozbrojené i neozbrojené sbory (Policie, Hasičský záchranný sbor).
- Kraje (veřejnou správu vykonávají v rámci přenesené státní správy a samostatné působnosti).
- Obce (veřejnou správu vykonávají jak formou na ně přenesené státní správy, tak realizací samostatné působnosti).
- Další instituce (profesní komory, vysoké školy, nadace atd.).

VS jako souhrn institucí

Instituce, jejichž poslání je zcela jiné nebo převážně jiné (případ vlády) než výkon veřejné správy, ale přesto částí své činnosti veřejnou správu ovlivňují:

- Parlament.
- Vláda.
- Ústavní soud.
- Obecné soudy.
- Další instituce jako např. Nejvyšší kontrolní úřad.

VS jako souhrn institucí

Instituce z hlediska subjektů veřejné správy:

- Stát (státní orgány).
- Územní samosprávné celky (obce, kraje).
- Jiné subjekty.

VS jako souhrn institucí

Instituce z hlediska územního působení:

- Úroveň ústřední (celostátní, republiková)
- Úroveň územní (regionální), s dalším členěním:
 - ☒ úroveň krajská,
 - ☒ úroveň okresní/obvodní,
 - ☒ úroveň obecní (místní, lokální),
 - ☒ jiné úrovně vybočující z krajského, okresního a obecního územního členění.

Státní správa

- Státní správa je veřejnou správou uskutečňovanou státem a svým charakterem představuje realizaci moci výkonné.
- **Státní orgány** – Vláda ČR, ministerstva, ostatní ústřední orgány státní správy, krajské úřady, odborné územní správní úřady (odvětvová působnost), veřejné ozbrojené sbory.
- Vykonávaná pomocí zákonů – Ústava ČR a ostatní zákony.

Státní správa na regionální úrovni – kraje

- Zákonem č. 347/1997 Sb., o zřízení vyšších územních samosprávných celků a zákonem č. 129/2000 Sb. ve znění zákona 320/2001 Sb., 450/2000 Sb. a zákona 231/2002 Sb. (úplné znění 3/2003 Sb.) byly zřízeny **kraje** jako územní společenství občanů. Kraj je veřejnoprávní korporace, která má vlastní majetek a vlastní příjmy. Hospodaří podle vlastního rozpočtu.
- Státní správu vykonávají kraje v tzv. přenesené působnosti (např. školství, kultura, životní prostředí, vnitro, doprava atd.).
- Další instituce zřízené státem – Finanční ředitelství, Celní ředitelství, Krajská správa Policie ČR, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Krajská hygienická stanice, Obvodní báňský úřad, Český statistický úřad, Česká inspekce životního prostředí, Česká obchodní inspekce, Úřad práce atd.

Státní správa na regionální úrovni – okresy, územní obvody

- Detašovaná pracoviště centrálních institucí:
 - Územní odbor Policie ČR
 - Okresní správa sociálního zabezpečení
 - Finanční úřad
 - Katastrální úřad
 - Celní úřad
 - Územní vojenská správa
 - Správa národního parku

Státní správa na regionální úrovni – ORP

- Zřízeny v ČR od 1.1.2003 – 205 ORP (zákon č. 314/2002 Sb. a vyhláška č. 388/2002 Sb.).
- Min. obyvatel obvodu – 15 000.
- VS jako činnost – evidence obyvatel, vydávání občanských průkazů a cestovních dokladů, řidičských průkazů a evidence motorových vozidel, odpadového hospodářství, ochrana životního prostředí, doprava a silniční hospodářství, sociálně právní ochrana dětí, péče o staré a zdravotně postižené občany, péče o nepřízpůsobivé občany.

Státní správa na regionální úrovni – OPOÚ

- V ČR 388.

Pro občany ve vymezeném území nejčastěji:

- ☒ vedou matriku,
- ☒ zajišťují agendu stavebního úřadu.

Státní správa na regionální úrovni – obce

Formou nařízení obce řeší na základě příslušných zákonů a v jejich mezích např.:

- ☒ vyhlášení chráněných územní nebo stavebních uzávěr,
- ☒ koeficient daně z nemovitostí,
- ☒ úseky místních komunikací s nezajištěnou sjízdností,
- ☒ mimořádná veterinární opatření,
- ☒ provedení krizových opatření,
- ☒ nakládání s povrchovými vodami,
- ☒ užívání paliv a spalování rostlinných materiálů.

E-government I.

- Elektronická veřejná správa.
- Obíhání dat elektronickou formou.
- Projekt eGON byl zahájen na konci roku 2006 a představuje komplexní projekt elektronizace veřejné správy, jehož hlavním cílem je usnadnění života občanům a zvýšení efektivity veřejné správy díky důmyslnému využití informačních technologií.

- Zákon č.111/2009 Sb. o základních registrech ve znění zákona č. 100 a 101/2009.
- Zákon č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy v aktuálním znění (včetně zákona č. 263/2011 Sb.).
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

PedF, katedra geografie

E-government II.

E-government III.

- **Registr osob** slouží k evidenci Právnických osob a jejich organizačních složek, podnikajících Fyzických osob, zahraničních osob a jejich organizačních složek, organizacím s mezinárodním prvkem a organizačních složek státu.
- V **Registru obyvatel** jsou vedeny referenční údaje o fyzických osobách. Jedná se o občany ČR a EU, cizince s povolením pobytu v ČR a cizince, kterým byla na území České republiky udělena mezinárodní ochrana formou azylu nebo doplňkové ochrany.
- **Registr práv a povinností** slouží jako zdroj údajů pro informační systémy zákl. registrů při řízení přístupu uživatelů k údajům v jednotlivých registrech a agendových informačních systémech.
- **Registr územní identifikace, adres a nemovitostí** slouží k evidenci údajů o územních prvcích, údajů o územně evidenčních jednotkách, adresách, územní identifikaci a údajů o účelových územních prvcích. Jednotlivé prvky jsou zobrazovány na mapách státního mapového díla a digitálních mapách veřejné správy.
- Součástí tohoto projektu je tzv. „veřejný dálkový přístup“ (VDP), který slouží **zdarma** veřejnosti k nahlížení do dat přes internet. Najdete jej na <http://vdp.cuzk.cz>.

Projekt Czech point

- Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál.
- Motto: „Obíhají data, nikoli občan“.
- Cílem projektu je vytvořit garantovanou službu pro komunikaci se státem prostřednictvím jednoho universálního místa, kde bude možné získat a ověřit data z veřejných i neveřejných informačních systémů, úředně ověřit dokumenty a listiny, převést písemné dokumenty do elektronické podoby a naopak, získat informace o průběhu správních řízení ve vztahu k občanovi a podat podání pro zahájení řízení správních orgánů.
- Postupné spuštění od března 2007. Web: <http://www.czechpoint.cz/public/>.
- K 1. 3. 2018 bylo v provozu 7 305 pracovišť.

Datové schránky

- Elektronické úložiště, na které se doručují dokumenty orgánů veřejné moci a stejně tak i vůči nim.
- Nahrazuje klasické doručování v listinné podobě.
- Povinně musí tento systém využívat právnické osoby a orgány veřejné moci, a to od 1. 11. 2009.
- Fyzické osoby si mohou datovou schránku zřídit dobrovolně.
- Počet datových schránek k 19. 3. 2018: 882 273.
- Výhody:
 - přístup k obsahu DS z jakéhokoli místa, kde je dostupný internet,
 - velká úspora času, kdy odpadá nutnost docházet na poštu a trávit dlouhé chvíle ve frontách.
- <http://mojedatovaschranka.cz/>, <http://www.datoveschranky.info>

Samospráva

- **Samospráva** představuje určité společenství, jehož členové si sami vedou své záležitosti. Pro samosprávu je charakteristická demokratičnost ve vytváření základních samosprávných orgánů a podřízenost nebo alespoň odpovědnost ostatních samosprávných orgánů základním orgánům.
- Základní funkcí je spravování záležitostí určitého společenství, jeho reprezentace a vyjadřování zájmů tohoto společenství a to s účastí členů příslušného společenství.

Samospráva

- **Veřejnoprávní** – funkce jsou vykonávány samosprávnými orgány.
- **Soukromoprávní** – převažují instituce typu občanských sdružení.
- Ústava rozlišuje dva stupně samosprávy. Základními územními samosprávnými celky jsou **obce** a vyššími územními samosprávnými celky jsou **kraje**.

Samospráva – obce

- Obec je základní jednotkou územní samosprávy – územní společenství občanů, majících právo na samosprávu.
- Obec má vlastní majetek, hospodaří podle vlastního rozpočtu, úkolem obce je pečovat o všeobecný rozvoj svého území a potřeby občanů. Při plnění těchto úkolů musí chránit též veřejný zájem.
- Obec pečuje o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče, uspokojování potřeby bydlení, ochrany zdraví, rozvoj dopravy a spojů, výchovu a vzdělávání, kulturní rozvoj, ochranu veřejného pořádku, požární ochranu atd.
- Obec může zřizovat obecní policii, zakládat právnické osoby, vytvářet organizační složky obce.

Nejčastější organizace zřizované obcí I.

- Zřizované na základě § 35a (odst. 1) zákona o obcích. Příklad – město Blansko.
- **Příspěvkové organizace:**
 - Kulturní středisko města Blanska
 - Městská knihovna Blansko
 - Nemocnice Blansko
 - Mateřská škola Blansko, Těchov 124, příspěvková organizace
 - Mateřská škola Blansko, Rodkovského 2a, příspěvková organizace
 - Mateřská škola Blansko, Divišova 2a, příspěvková organizace
 - Mateřská škola Blansko, Údolní 8, příspěvková organizace
 - Mateřská škola Blansko, Dvorská 96, příspěvková organizace
 - Základní škola Blansko, Erbenova 13
 - Základní škola Tomáše Garriqua Masaryka Blansko, Rodkovského 2
 - Základní škola a Mateřská škola Blansko, Dvorská 26
 - Základní škola a Mateřská škola Blansko, Salmova 17

Nejčastější organizace zřizované obcí II.

- **Obchodní společnosti** s majoritní majetkovou účastí statutárního města Brna:
 - Brněnské komunikace, a. s. (100 % majetková účast)
 - Dopravní podnik města Brna, a. s. (100 % majetková účast)
 - Lesy města Brna, a. s. (100 % majetková účast)
 - Pohřební a hřbitovní služby města Brna, a. s. (100 % majetková účast)
 - SAKO Brno, a. s. (100% majetková účast)
 - STAREZ-SPORT, a. s. (100 % majetková účast)
 - Technické sítě Brno, akciová společnost (100 % majetková účast)
 - Teplárny Brno, a. s. (100 % majetková účast)
 - Veletrhy Brno, a. s. (100 % majetková účast)
 - Brněnské vodárny a kanalizace, a. s. (51 % majetková účast)

Samospráva – orgány obce

- **Zastupitelstvo** – výkonný orgán obce, má konečné slovo v rozhodování (schvaluje program rozvoje obce, území a regulační plán, schvaluje rozpočet a závěrečný účet, volí starostu, místostarosty, členy rady, zřizuje a ruší výbory apod.).
- **Rada** – Radu tvoří starosta, místostarostové a další členové rady volení ze členů zastupitelstva. V obcích, kde je zvoleno méně než 15 zastupitelů, se rada nevolí a její pravomoc vykonává starosta. Schůze rady nejsou veřejné. Rada je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti.
- **Komise** – Komise zřizuje rada jako své iniciativní a poradní orgány. Pokud rada není, zřizuje komise zastupitelstvo.
- **Výbory** – Zastupitelstvo zřizuje vždy kontrolní a finanční výbor. V čele výboru je vždy zastupitel. V částech obcí mohou být osadní výbory.

Samospráva – orgány obce

- **Starosta** – zastupuje obec navenek. Je odpovědný zastupitelstvu. Svolává a řídí jednání zastupitelstva a rady. V čele statutárního města je primátor!
- **Obecní/městský úřad** – úřad tvoří **starosta, místostarostové, tajemník** a **zaměstnanci** zařazení do obecního úřadu. Tajemník je zřizován v obcích s rozšířenou působností. Plní hlavně úkoly v přenesené působnosti a vede chod celého úřadu. U statutárních měst magistrát města!

Samospráva – orgány kraje

- **Zastupitelstvo** – volený výkonný orgán, schvaluje rozpočet, reguluje regionální rozvoj, dopravu, školství atd.
- **Rada** – výkonným orgánem kraje v oblasti samostatné působnosti kraje. Při výkonu své působnosti odpovídá zastupitelstvu. Radu tvoří **hejtman, náměstek, náměstci hejtmána** a další členové.
- **Komise** – Rada na pomoc k řešení problémů může zřizovat komise jako iniciativní a poradní orgány – finanční, sportovní, zemědělská, pro vnější vztahy atd.
- **Výbory** – Zastupitelstvo je oprávněno zřídit výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány (finanční, kontrolní výbor pro východu, vzdělávání a zaměstnanosti). V kraji, v jehož obvodu žije podle sčítání lidu alespoň 5 % občanů hlásících se k jiné národnosti než české, se obligatorně zřizuje výbor pro národnostní menšiny.

Samospráva – orgány kraje

- **Hejtman** – hlavním funkcionářem a reprezentantem kraje. Rada je oprávněna ukládat úkoly hejtmanovi jen v rozsahu své působnosti. Hejtman je volen zastupitelstvem z řad jeho členů, podepisuje právní předpisy kraje, jmenuje a odvolává ředitele krajského úřadu, svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva a rady, podepisuje spolu s ověřovateli zápis z jednání zastupitelstva a rady.
- **Krajský úřad** – plní úkoly v samostatné působnosti uložené mu zastupitelstvem a radou, napomáhá činnosti výborů a komisí. Krajský úřad tvoří ředitel a zaměstnanci kraje zařazení do krajského úřadu. V čele je ředitel. Krajský úřad se člení na odbory a oddělení.

Nejčastější organizace zřizované krajem

- V Jihomoravském kraji celkem **238 příspěvkových organizací**.
- <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=56895&TypeID=2>.
- **Obchodní společnosti JMK:**
 - KORDIS JMK spol. s.r.o., provozovatel integrovaného dopravního systému JMK (IDS JMK).
 - Thermal Pasohlávky, a.s., společnost pro rozvoj rekreační a lázeňské zóny.

Legislativa

- Ústava ČR č.1/93 Sb., Hlava sedmá, článek 99-105.
- Evropská charta místní samosprávy, Rada Evropy 1985.
- Evropská charta regionální samosprávy (1997).
- Zákon o obcích 128/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon o krajích 129/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon o hlavním městě Praze č.131/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon o úřednících samosprávných celků č. 312/2002 Sb.
- Zákon č. 314/2002 Sb., o pověřených obecních úřadech a obecních úřadech obcí s rozšířenou působností + vyhláška č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností.
- Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a dalších ústředních orgánů státní správy, v platném znění.

Další odkazy

1. <http://portal.gov.cz/wps/portal> - portál veřejné správy
2. <http://www.statnisprava.cz/>
3. <http://www.mvcr.cz/clanek/portal-verejne-spravy.aspx>
4. <http://www.obce.cz/>

Pojďme do praxe!

Strategické řízení a prostorové plánování v podmínkách veřejné správy

Regionální rozvoj v praxi

- Pokud chceme aplikovat regionální rozvoj v praxi, je nutné využívat místního potenciálu => viz Endogenní rozvoj.
- Politické, ekonomické, sociální, kulturní, přírodní a environmentální předpoklady tvoří základ rozvoje území!
- Aplikace v praxi -> prostorové/regionální plánování.

Prostorové plánování

- **Krajinné plánování** – „botton down“ – deduktivní metoda.
- **Strategické plánování** – „botton down“ – deduktivní metoda.
- **Komunitní plánování** – „bottom up“ – induktivní metoda.
- **Územní plánování** – kombinace botton up a down.
- **Co je výsledkem těchto procesů?**

Regionální management

strategické řízení

Management

- Skupina lidí, řízení procesů, odborná disciplína, teorie a praxe.
- = řídicí činnost, kdy subjektem řídicím i řízeným jsou lidé jako jednotlivci nebo určité sociální skupiny.
- = řízení procesů se silným podílem lidí.

Pozor na význam:

- Čeština = řízení
- Angličtina ≠ control

Funkce managementu

1. Plánování
2. Organizování
3. Vedení
4. Kontrola

Typy managementu

- **Nejnižší stupeň** – Management prvního stupně řeší vztahy přímo mezi zaměstnanci. Manažeři na tomto stupni dohlížejí na plnění práce.
- **Střední stupeň** – Do managementu druhého stupně patří rozličná skupina vedoucích pracovníků – „middle management“.
- **Nejvyšší stupeň** – Management z nejvyššího stupně managementu podniku usměrňuje chod celého systému, manažeři částečně přebírají odpovědnost za vlastníky podniku a mají na ně velmi úzké vazby - „top management“.

Management

Základní činnosti manažera:

- strategie organizace či úseku,
- organizační struktura,
- pravidla práce,
- technické a prostorové uspořádání,
- vlastní plánování a řízení procesů,
- vnější vztahy,
- personální problematika.

Územní plánování a stavební řád

Co to je územní plánování?

- Nástroj státní správy pro racionální rozvoj určitého území.
- Cílem je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích.
- *Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).*
- Zajišťuje předpoklady pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území s cílem dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území.

Aktéři územní plánování

Pořizovatelé:

- Samospráva: **obce**.
- Schvalující orgán – **zastupitelstva měst a vláda**.
- Autorizovaný úředník: **obec s rozšířenou působností, kraj, stát** (ministerstvo pro místní rozvoj, ministerstvo obrany ČR).
- Pomocné zastupitelské orgány – **Rada udržitelného rozvoje** (starostové, zastupitelé) určuje co je udržitelné.
- **Komise územního plánování**.

Aktéři územní plánování

Zhotovitelé:

- Podnikatelský subjekt s platným oprávněním.
- Fyzická osoba s oprávněním – autorizací Komory architektů ČR.

Aktéři územní plánování

Další aktéři:

- **Stavební úřad** – Dbá na dodržování obecných předpisů a vykonává územní řízení.
- **Prováděcí orgán** – Úřad územního plánování – obecní úřad územního plánování, krajský úřad územního plánování, ministerstvo pro místní rozvoj (nejvyšší úřad).
- **Dotčené orgány státní správy** – rezorty, které mají ze svého zákona chránit určitý společenský zájem.

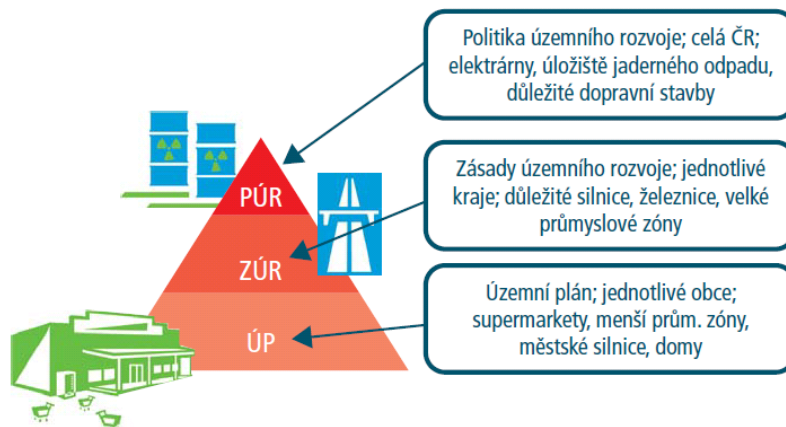
Hlavní úkoly územní plánování

- a) vytvářet v území podmínky pro udržitelný rozvoj, tj. komplexní řešení problémů životního prostředí, sociálních a hospodářských problémů ve vzájemných souvislostech
- b) zajišťovat ochranu přírodních, civilizačních a kulturních hodnot území
- c) vymezovat veřejný zájem na využití území
- d) racionální uspořádání území a pro hospodárné vymezení stavebních pozemků
- e) stanovení podmínek pro umístování a prostorové uspořádání staveb a opatření na pozemcích
- f) územní prevence katastrof

Hlavní úkoly územní plánování

- g) území podmínky pro odstraňování důsledků náhlých hospodářských změn s možnými negativními vlivy na sociální a zdravotní podmínky života obyvatel, sociální soudržnost a smír
- h) prosazovat ochranu nezastavitelného území a nezastavitelných pozemků v zastavěném území
- i) určovat nutné asanační, rekonstrukční a rekultivační zásahy do území
- j) zajišťovat ochranu přírodních stanovišť a stanovišť druhů
- k) zajišťovat ochranu území podle zvláštních právních předpisů, před negativními vlivy a řešit kompenzaci v případech prokázaného veřejného zájmu

Nástroje územního plánování

Nástroje územního plánování

- Územně plánovací podklady
- Územně plánovací dokumentace
- Územní řízení
- Územní rozhodnutí

Územně plánovací podklady

- = Územně analytické podklady, které zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území a územní studie, které ověřují možnosti a podmínky změn v území.
- Obsahují zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území, jeho hodnot, omezení změn v území z důvodu ochrany veřejných zájmů.
 - Vymezeny normativou – Vyhláška č. 500/2006 Sb. z 10. listopadu 2006.

Územní plán

- Druh studie, která si klade za cíl racionalizaci prostorového a funkčního uspořádání území v krajině a jejího využití.
- Stanoví základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošného a prostorového uspořádání, uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury; vymezení zastavěného území, plochy a koridory, zejména zastavitelné plochy a plochy vymezené ke změně stávající zástavby, k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území pro veřejně prospěšné stavby, pro veřejně prospěšná opatření a pro územní rezervy a stanoví podmínky pro využití těchto ploch a koridorů.

PedF, katedra geografie

71

Územní plán

- Pořizuje a vydává pro celé území obce, pro celé území hlavního města Prahy, popřípadě pro celé území vojenského újezdu.
- Obsah plánu je dán Vyhláškou č. 500/2006 Sb.
- Obsahuje textovou a grafickou část.
- Výkresy, které jsou součástí grafické části územního plánu, se zpracovávají nad mapovým podkladem v měřítku katastrální mapy nebo ve zvláště odůvodněných případech v měřítku menším a vydávají se v měřítku 1 : 5 000 nebo 1 : 10 000, popřípadě v měřítku katastrální mapy.

PedF, katedra geografie

72

Regulační plán

- Stanoví podrobné podmínky pro využití pozemků, pro umístění a prostorové uspořádání staveb, pro ochranu hodnot a charakteru území a pro vytváření příznivého životního prostředí.
- Obsah plánu je dán Vyhláškou č. 500/2006 Sb.
- Obsahuje textovou a grafickou část.

Územní rozhodnutí

- Územním rozhodnutím stavební úřad schvaluje navržený záměr a stanoví podmínky pro využití a ochranu území, podmínky pro další přípravu a realizaci záměru, zejména pro projektovou přípravu stavby.
- Platnost 2 roky ode dne nabytí právní moci, nestanoví-li stavební úřad v odůvodněných případech lhůtu delší.

Rozdíly ÚP x RP

- Územní plán určuje závazná pravidla pro
 - RP
 - ÚR
 - VKP, ZCHÚ, EVL, změna kultury, ZPF, KPÚ, kategorie lesů, CHOPAV, OP, CHLÚ, DP, PPODVL, hornická činnost.
- ÚP nenahrazuje RP ani SR.

Rozdíly v obsahu ÚP x RP

- **ÚP** (OOP) – **PLOCHA** – část území tvořená pozemkem nebo souborem pozemků, která je vymezena v PÚR, ZÚR nebo ÚP, popřípadě v ÚPP s ohledem na stávající nebo požadovaný způsob jejího VYUŽITÍ a její VÝZNAM.
SZ § 2/1 g)
- **RP** (OOP) + **ÚR** (SR) – **stavební pozemek** – pozemek, jeho část nebo soubor pozemků, vymezený a určený k umístění stavby v ÚR anebo RP.
SZ § 2/1 b)

Plochy dle ÚP

- Významu – plocha „změny“
 - Zastavitelné
 - Územní rezervy
 - Přestavby
 - Asanační
 - Ekostrukční a rekultivační
- KOMBINACE VYUŽITÍ + VÝZNAMU
 - Plocha přírodní rekultivační
 - Plocha dopravní infrastruktury územní rezervy

Účel – předvídatelné rozhodování SÚ.

Plochy zastavěného území

- Bydlení
- Rekrece
- Občanského vybavení
- Veřejných prostranství
- Smíšené obytné

- Výroby a skladování
- Smíšené výrobní

Plochy nezastavěného území

- Vodní a vodohospodářské
- Zemědělské
- Lesní
- Přírodní
- Těžby nerostů

- Smíšené nezastavěného území

- **Plochy specifické**

Plochy veřejné infrastruktury

- Dopravní infrastruktura

- Technická infrastruktura

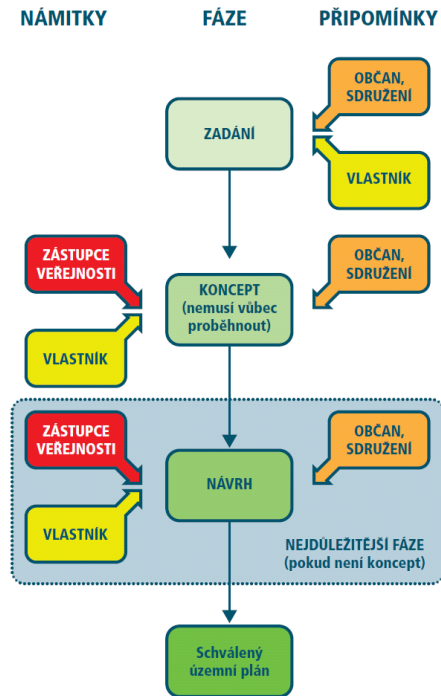
ÚP - PLOCHY	RP – POZEMKY	DÚR
Zákl. podmínky ochrany KR	Podmínky ochrany KR	umístění staveb s ohledem na zásah do KR
výškové regulace zástavby	výška zástavby, podlažnost	výšky objektů
intenzity využití pozemků v plochách	intenzita využití pozemků	
	uliční a stavební čáry	vztahy k urban. struktuře, urb. + arch. začlenění do území / krajiny
	objemy a tvary zástavby	urb. arch. podmínky , zásady urb., arch. a výtvarného řešení
		architektonický výraz
OOB - přezkum NSS		SPRÁVNÍ ROZHODNUTÍ

Evidence územně plánovací činnosti

- Prováděna na základě § 162 zákona č. 183/2006 Sb.
- Evidenci provádí Ústav územního rozvoje Brno.
- Portál územního plánování: <http://portal.uur.cz/>.
- Praha – metropolitní plán – <http://plan.iprpraha.cz/cs/metropolitni-plan>.
- Dvě relativně samostatné části:
 - evidenci územně plánovací činnosti obcí (iLAS),
 - evidenci územně plánovací činnosti krajů (iKAS).
- Web: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=966>.

Zapojení do územně plánovací činnosti

PedF, katedra geografie

Projednávání územního plánu (§ 22 SZ)

- Účelem veřejného projednání je podat výklad a vysvětlení k předloženému návrhu ÚP.
- Cílem veřejného projednání je shromáždění připomínek a námitek k předloženému ÚP, a je-li to možné i stanovisek dotčených orgánů k podaným námítkám a připomínkám.
- Úkolem veřejného projednání není řešení podaných připomínek a námitek.

PedF, katedra geografie

84

Projednávání návrhu ÚP § 22 SZ

- Při veřejném projednání se stanoviska, námitky a připomínky uplatňují písemně a musí být opatřeny identifikačními údaji a podpisem osoby, která je uplatňuje, a připojí se k záznamu o průběhu veřejného projednání. Stanoviska, námitky a připomínky podané písemně před veřejným projednáním se v záznamu uvedou s odkazem na jejich znění, které se k záznamu připojí.
- Pořizovatel vždy při veřejném projednání zajistí ve spolupráci s fyzickou osobou oprávněnou podle zvláštního právního předpisu k projektové činnosti ve výstavbě výklad územně plánovací dokumentace.

Projednávání návrhu ÚP § 53 odst. 3 SZ

- Do 7 dnů ode dne veřejného projednání může každý uplatnit své připomínky.
- Ve stejné lhůtě mohou vlastníci pozemků a staveb dotčených návrhem veřejně prospěšných staveb, veřejně prospěšných opatření a zastavitelných ploch a zástupce veřejnosti uplatnit své námitky.
- K později uplatněným připomínkám a námitkám se nepřihlíží.

Projednávání návrhu ÚP § 53 odst. 3 SZ

- Dotčené orgány vyzve, aby uplatnily svá stanoviska nejpozději do 7 dnů ode dne veřejného projednání.
- Doloží-li dotčený orgán nejpozději při veřejném projednání závažné důvody, lhůta pro uplatnění stanoviska se prodlužuje nejdéle o 30 dnů.
- Sousední obce mohou uplatnit své připomínky z hlediska využití navazujícího území do 15 dnů ode dne veřejného projednání. O svých připomínkách ve stejné lhůtě informují krajský úřad.
- K později uplatněným připomínkám a námitkám se nepřihlíží.

Projednávání návrhu ÚP § 52 odst. 2 až 4 SZ

- Námitky proti návrhu územního plánu mohou podat pouze vlastníci pozemků a staveb dotčených návrhem veřejně prospěšných staveb, veřejně prospěšných opatření a zastavitelných ploch a zástupce veřejnosti.
- Nejpozději při veřejném projednání může každý uplatnit své připomínky a dotčené osoby podle odstavce 2 námitky, ve kterých musí uvést odůvodnění, údaje podle katastru nemovitostí dokladující dotčená práva a vymezit území dotčené námitkou.
- K později uplatněným připomínkám a námitkám se nepřihlíží.

Jak se zapojit do procesu?

- Sledovat přípravu územního planu obce (úřední deska obce, informace od příslušných úředníků),
- po zveřejnění návrhu zadání ÚP podat do 30 dní připomínku (písemně),
- v případě pořizování konceptu ÚP zmocnit zástupce veřejnosti, který může podávat námitky,
- sousední obce mohou podávat připomínky,
- podat připomínky ke konceptu ÚP, dotčení vlastníci a zástupce veřejnosti námitky, vše do 7 dní od veřejného projednání,

Jak se zapojit do procesu?

- po zveřejnění návrhu ÚP podat připomínku (písemně), zástupce veřejnosti a dotčení vlastníci námitku, vše do 30 dnů od zveřejnění a nejpozději na veřejném projednání,
- o všech námitkách musí být vydáno zastupitelstvem obce rozhodnutí; proti němu lze podat podnět k přezkumu na krajský úřad.

Další možnosti

Jak se aktivně zapojit? Pár nepsaných pravidel

- Čím dříve, tím lépe.
- Víc hlav víc ví.
- Efektivní komunikace je klíčová.
- Stanovme a dodržujme pravidla.
- Není nad osobní setkání.
- Hledejme prostor shody a vnitřní zdroje komunity.
- Nepodceňujme proces plánování.
- Oslavujme, chvalme, bavme se.

Život územního plánu

- Do 4 let od vydání ÚP a následně 1x za 4 roky předloží pořizovatel zastupitelstvu obce *Zprávu o uplatňování ÚP § 55 odst. 1 SZ*.
- Zpráva je konzultována s dotčenými orgány a krajským úřadem.
- Zprávu schvaluje zastupitelstvo obce.
- Obsahuje-li zpráva pokyny pro zpracování návrhu změny, nahrazuje zadání změny
- Posouzení vlivů – pokud požaduje KÚ nebo orgán ochrany přírody nevyloučí významný vliv na území Natura
- Zpracování konceptu jen jsou-li požadovány varianty.

Změna územního plánu I.

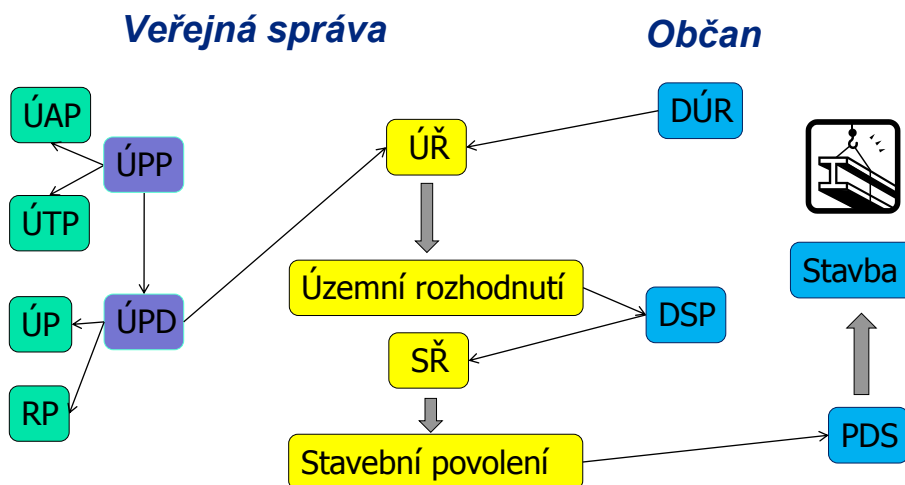
- Na základě zprávy o uplatňování.
- Zastupitelstvo schválí pořízení změny, pořizovatel zpracuje zadání a vše postupuje obdobně jako u nového ÚP.

§ 55 odst.1 a 2 SZ

Změna územního plánu II.

- Změna ÚP se vydává v rozsahu měněných částí územního plánu (§ 16 vyhl. č. 500/2006 Sb.).
- Další zastavitelné plochy lze změnou ÚP vymezit pouze na základě prokázání nemožnosti využít již vymezené zastavitelné plochy a potřeby vymezení nových zastavitelných ploch (§ 55 odst. 3 SZ).
- NSS nepřijal tvrzení nemožnosti využití opřené o nedostupnost pozemků s ohledem na vlastnické vztahy.
- V grafické části jsou nově jen ty části, které jsou změnou dotčeny.

Úřednické kolečko?

Negativní důsledky nekonceptního přístupu

- Přesun obyvatel, jejich aktivit a některých funkcí z jádrového města do zázemí. Jedná se o typický proces rozšiřování území města, který můžeme zaznamenat jak u většiny měst vyspělých zemí, tak v historickém vývoji našich měst.
- Relativní růst počtu obyvatel okrajových částí města na úkor částí centrálních.
- Důraz by měl být v budoucnu kladen na stanovení pevných hranic sídla.
- Polyfunkčnost využitých ploch v suburbálních oblastech.
- Rezidenční x komerční.
- Urban sprawl.
- Suburbanizaci není možné zastavit.

Suburbanizace – vznik příměstských zón

- Přesun obyvatel, jejich aktivit a některých funkcí z jádrového města do zázemí. Jedná se o typický proces rozšiřování území města, který můžeme zaznamenat jak u většiny měst vyspělých zemí, tak v historickém vývoji našich měst.
- Relativní růst počtu obyvatel okrajových částí města na úkor částí centrálních.
- Důraz by měl být v budoucnu kladen na stanovení pevných hranic sídla.
- Polyfunkčnost využitých ploch v suburbálních oblastech.
- Rezidenční x komerční.
- Urban sprawl.
- Suburbanizaci není možné zastavit.

Suburbanizace - rezidenční

PedF, katedra geografie

99

„Podnikatelské baroko“

- Stavební styl výstavby rodinných domů – 90. léta 20. st.
- Stylová nejednotnost, kdy se bez jakýchkoliv pravidel kombinují různé stavební slohy a stavební styly.
- Velikost stavby je ve zřejmém nepoměru k velikosti pozemku – velké stavby na malých pozemcích.
- Zdání luxusu, kde jsou ale původní ušlechtilé materiály nahrazovány cenově dostupnějšími náhražkami (plastová okna, betonová zámková dlažba).
- Různé historizující stavební prvky.

PedF, katedra geografie

100

„Podnikatelské baroko“

- Dům musí být hodně velký.
- Dům nesmí mít plochou střechu, musí mít venkovský styl.
- Dům musí být tvarově co nejpestřejší.
- Dům musí být barevný.
- Dům musí být opakem nudného života v paneláku – musí poskytovat bohaté možnosti trávení volného času.
- Dům nemusí brát žádný ohled na své okolí.
- Můj dům – můj hrad – kolem dokola stojí vysoká zeď nebo alespoň prkenný plot vyřezávaný do obloučku a kovaná brána.

PedF, katedra geografie

101

PedF, k

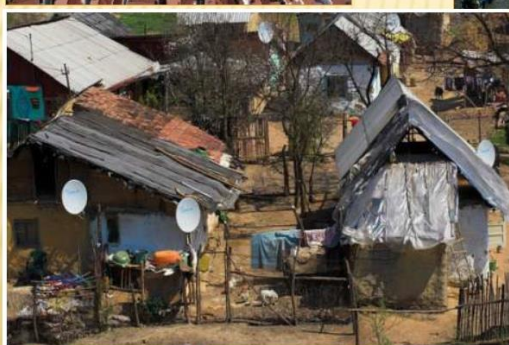

 PEDAGOGICKÁ

SATELITNÍ MĚSTEČKO

SATELITNÍ SÍDLIŠTĚ

SATELITNÍ VESNICE

Suburbanizace - komerční

PedF, katedra geografie

105

Urban sprawl

- Forma suburbanizace, kterou je možno považovat za nežádoucí z ekonomického, sociálního i environmentálního pohledu.
- Sprawl, neboli rozlézání zástavby do volné krajiny je charakteristický neřízeným a nepromyšleným umístěním rezidenčních nebo komerčních areálů do krajiny.
- Výsledkem je většinou mozaikovitá struktura nově rozvíjených ploch v zázemí města.
- Hnací motorem takového rozvoje jsou snahy individuálních vlastníků pozemků nebo investorů o maximální zisk.

PedF, katedra geografie

106

Urban sprawl

PedF, katedra geografie

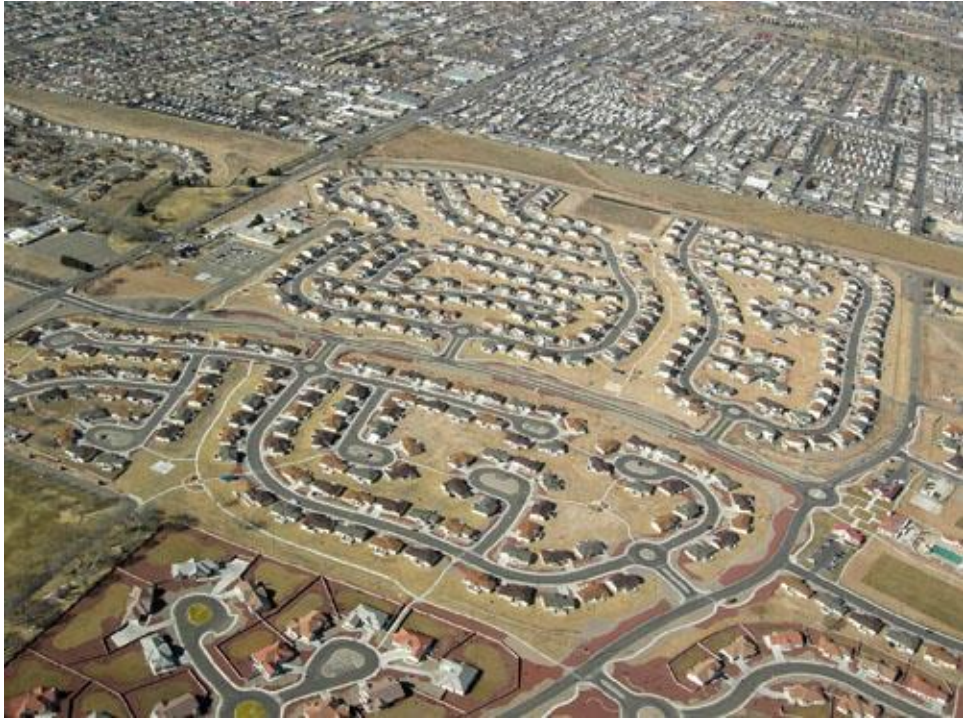

PedF, katedra geografie

© Christoph Gielen

Suburbanizace – nové typy

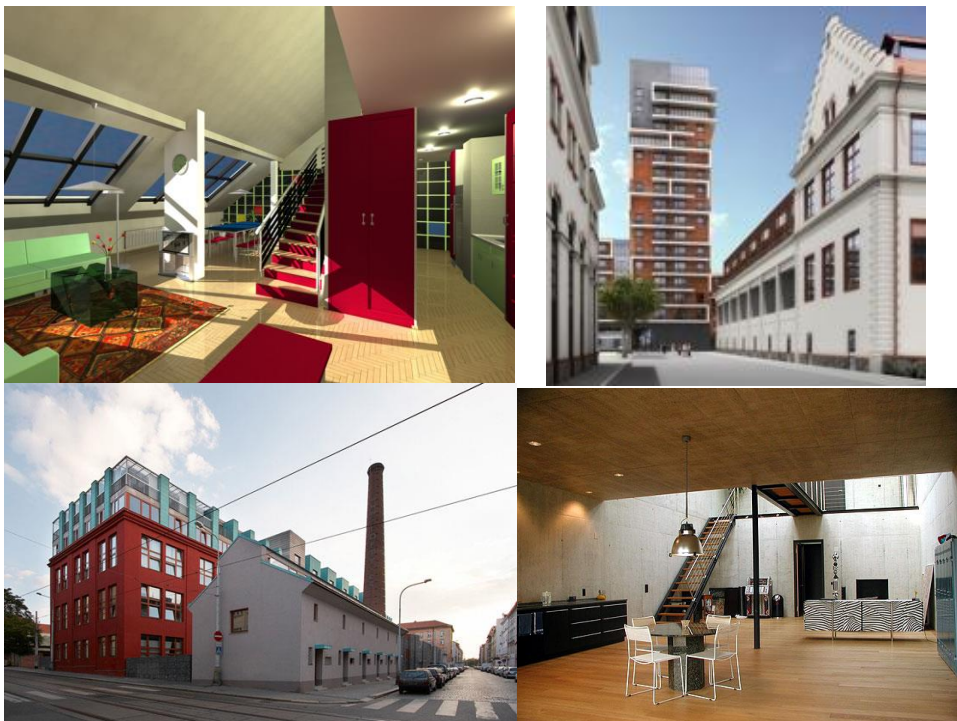
- **Edge cities** – nová komerční či administrativní centra v suburbánu, bez historie, podél komunikačních tras.
- **Master planned communities** – rozsáhlejší obytné zóny vytvořené jedním developerem, obsahující zpravidla základní prvky občanské vybavenosti.
- **Gated communities** – rezidenční oblasti s omezeným vstupem.
- **Corporate communities** – rozsáhlejší firemní sídla zpravidla na „zelené louce“.

Suburbanizace – nové typy

Gentrifikace

- Spočívá v revitalizaci městského centra a zároveň v postupném nahrazení původního obyvatelstva obyvateli s vyšším sociálním statusem (manažeři, profesionálové, tzv. Yuppies).
- Pro gentrifikované oblasti jsou charakteristické malé domácnosti (jednočlenné, dvoučlenné) a luxusní byty.
- Často působí současně gentrifikační, revitalizační a komercializační procesy.

Ghettoizace

- Vytváří se čtvrti obyvatel (obyvatelstvo je často etnicky homogenní a tvořeno přistěhovalci – etnické enklávy) s nízkou sociální i ekonomickou úrovní.
- Zároveň dochází k úpadku bytového fondu – tzv. dlouhodobě vyloučená vrstva obyvatel.
- Ke vzniku ghatt dochází většinou ve zdevastovaných oblastech vnitřního města.

PedF, katedra geografie

117

Ghettoizace

PedF, katedra geografie

MF DNES

Citadelizace

- Vytváření totálně izolovaných, uzavřených a chráněných zón v atraktivním prostředí.
- Zóny soustřeďují nejbohatší vrstvy (elity) obyvatelstva.
- Citadelizaci můžeme označit jako určitou formu gentrifikace, obecně však platí, že citadely mají vyšší úroveň než gentrifikované čtvrti.

Citadelizace

Komeracionalizace

- Týká se především centrálních částí města.
- Dochází k vytlačování bydlení komerční zástavbou.

PedF, katedra geografie

121

Komeracionalizace

ografie

122

Revitalizace

- Oživení zástavby
- Projevuje se ve znovuoživení (rekonstrukce, dopravní sítě, služby...) městských čtvrtí nebo vybraných částí.

Výsledky urbanizace aneb od města po ekumenopolis

- Díky intenzivním urbanizačním procesům vznikají nové formy sídlení struktury:
 - Městské aglomerace.
 - Konurbace.
 - Megalopolis.
 - Ekumenopolis.
- Hlavní faktory:
 - Industrializace.
 - Zelená revoluce v zemědělství.
 - Rozmach dopravy.

Městská aglomerace

- Nejstarší a nejmenší forma.
- Prostorově a funkčně integrovaný soubor sídel (Maik, 1992).
- Dominuje jedno centrální město kolem kterého jsou koncentricky rozmístěny další sídla (obce, města) – příměstská krajina, suburbánní zóna.
- Vymezena na základě vztahů mezi jádrem a jeho zázemím – tzv. nodální region.

Konurbace I.

- Polycentrický útvar, který vzniká postupným slučováním a vzájemným překrýváním zázemí sousedních měst.
- Města jsou fyzicky blízko sebe – vysoká hustota sídel.
- Např. Porúří, Randstad, Horní Slezsko apod.
- U nás již prvky konurbace nesou města v Krušnohorské pánvi, Liberec-Jablonec, Hradubice apod.

Megalopolis

- Vývojově nejmladší útvar, ale prostorově největší.
- Konurbace vyššího řádu (konurbace aglomerací).
- Typické pro města S Ameriky – BosWash, SanSan, ChiPitts apod.
- V Asii Tokaido (Chiba-Osaka-Yokohama-Kawasaki).

Ekumenopolis

= celosvětové město.

- Otázka dalšího směřování urbanizačních procesů.
- Podoba globální sítě, kde budou urbanizované městské uzly různé velikosti a důležitosti spojené pomocí dopravních koridorů.

Zajímavé odkazy

1. <http://portal.gov.cz/wps/portal> – Portál veřejné správy.
2. www.uur.cz – Ústav územního rozvoje.
3. www.nszm.cz – Národní síť zdravých měst ČR.
4. www.komunitniplanovani.com
5. <http://www.databaze-strategie.cz/> – databáze strategií.
6. <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>.